

Szabó Péter: A keleti egyházak szentségi joga

Nyíregyháza Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, 2012. (Collectanea Athanasiana. Manualia III/1.), 331 old.

A keleti egyházak szentségi joga címmel jelentette meg Szabó Péter összehasonlító elemzését 2012-ben. A mű a Collectanea Athanasiana sorozat *Manualia* részének köteteként látott napvilágot. Már előszavában felhívja figyelmünket a szerző arra, hogy ez a kézikönyv azon oktatói tevékenységének az egyik eredménye, mely a keleti egyházak kodifikációja, alkotmányjogi berendezkedési és szentségjogot érintő területeiről származik. Leszögezi, hogy a katolikus identitás meghatározó eleme az apostoli hagyományhoz való hűség, másrészt az Apostoli Szentszék iránti bizalom és engedelmesség. Ennek tükrében mutatja be a szentségi fegyelem korokat átívelő történeti háttérét olyan módon, hogy a bizánci hagyomány meghatározó jegyei fellelhetők legyenek benne, melyek a magyar görögkatolikus egyház állapotát és panorámáját is feltárják. A könyvben található példák sokasága a Legfőbb egyházi hatóságok megnyilatkozásából táplálkozik, melyek említésével a szerző arra akarja az olvasó figyelmét ráirányítani, hogy a keleti egyházak hiteles hagyománya a mozgatórugója annak az új egyházfegyelemnek, mely a szentségi gyakorlat területét is érinti.

A mű alkalmazkodik a keleti törvénykönyv szentségjogi fejezeteihez, s mivel összehasonlító elemzésről van szó, így a keleti jog latin fegyelemhez viszonyított sajátosságait találhatjuk meg, illetve a köztük lévő különbségeket fedezhetjük fel. Összehasonlító tanulmányok korábban is készültek a kánonjog területén, de ezek általában a gyakorlatban megjelent különbségek feltűntetésére korlátozódtak csupán. Jelen munka azonban a jogrendek közötti különbségek mélyreható megértésére és feltárására törekszik annak érdekében, hogy az egyház szentségeken keresztül gyakorolt üdvözítő küldetését minél tisztábban lássa és szemléltesse a kánonjogi szabályozásban.

A kézikönyv az egyház egységre való törekvéseit is szem előtt tartja, hiszen a katolikus egyház ezen irányú elköteleződése megkívánja a tradíciók közötti jártasságot, ami az egyházak sokféleségének bemutatásából és megismeréséből származik.

Felépítésében a könyv kétféle oktatási területen tanuló egyetemi hallgató elvárásait is figyelembe veszi. Egyrészt alapismereteket nyújt a szentségjoggal

ismerkedők számára, másrészt a posztgraduális képzésben részt vevők tudományos kutatási igényeire is tekintettel van. Ugyanakkor ez a tanulmány fontos és méltó kísérője az ugyanebben a sorozatban *Textus/Fontes* cím alatt megjelent *Keleti Kódexnek*, így a Kódexet forgató és használó olvasó számára nagy segítség, hogy annak XVI. címére részletes és pontos monográfia áll rendelkezésre. Annál is inkább lényeges ez a szempont, hiszen a teológusokat sokszor foglalkoztató kérdések a szentségeket és az istentiszteletet érintő témákból fakadnak.

Első részében a könyv a keleti egyházakat mutatja be csoportosítási alapjuk és elrendeződésük szerint, majd a második részben a szentségek teológiai alapjegyeivel ismerkedhetünk meg. Először üdvtörténeti megközelítésben és a keleti szemléletmódban láthatjuk meg a „szentség” fogalmát, eltérő megközelítési módszerek bemutatásán keresztül. Érezhetővé válik a keleti teológiában oly sokszor megtapasztalt *pneumatológiai* jelenség, mely ugyanakkor közösségi, *ekkleziális* dimenzióval is bír. Az átfogó elemzést követően az egyes szentségek részletes tárgyalása következik.

Didaktikai szempontból is kiemelkedő a kézikönyv szerkezete, hiszen minden egyes fejezet a lényegi különbségeket összefoglaló áttekintéssel zárul, valamint az érintett tematika részletes bibliográfiája is itt jelenik meg. Érdekes kérdésekkel, problematikával találkozhat az olvasó az *excursusokban*, amelyek témakörönként feltűnnek. Sokszor a gyakorló papok és teológusok által is feltett kérdésekre keresi a szerző ezekben a választ, vagy további gondolkodásra késztet, feltárva a különböző keleti, ortodox vagy éppen latin hagyományokat.

Érdekesesek azok a történeti megközelítések, melyek az egyes szentségekhez való járulás koronkénti változását tüntetik fel. Ilyen például a keresztény beavatás szentségeinek alakulása, a bűnbánat szentsége vételének gyakorisága vagy éppen ritkasága az egyes egyházakban vagy korokban; avagy milyen problematikával találkozhat a keleti katolikus pap, amikor más rítusú hívő olyan esetre kéri a feloldozást, amire a keletinek nincs feloldozási joga? Mi okozta esetenként a betegek kenete szentségének vétele és kiszolgáltatása körüli dilemmákat az egyes egyházakban? S milyen módon jelenik meg és oldja fel a korábbi feszültségeket a jelenkor egyházfegyelme? Számos praktikus és napjainkban is lényeges kérdés, amit a szerző felvet, és ugyanakkor megindokol, válaszában egyértelművé tesz.

A könyv kitér a szentség-kiszolgáltatások törvénykönyvben előírt módjaira, részletesen megmagyarázva azok teológiai és diszciplináris értelmét, nem

elhagyva a bizonyos esetekben előírt adminisztrációs eljárások mikéntjét sem. Különösen hasznos, hogy a gyakorló papok és a teológiával foglalkozók gyorsan és könnyen el tudnak igazodni változó világunk sokszor bizonytalanak tűnő helyzeteiben, melyek az egyes szentségek kiszolgáltatása körül jelentkezhetnek.

A keleti és a latin egyházfegyelem összehasonlító tanulmányozása a törvényhozó szándéka. Ennek a fegyelmi sokoldalúságnak és a mögötte rejlő szemléleteknek a szentségekre vonatkozó bemutatását a szerző nagy gonddal és odaadással tette meg. Szabó Péter a keleti katolikus kánonjog tudományát mindmáig jelentős tanulmányokkal, publikációkkal gyarapította magyar és idegen nyelven, melyek között ez a kézikönyv jelentősen gazdagítja a szakirodalmat. Átfogó, mélyreható ismeretanyagával a kánonjogban való eligazodást segítő tankönyvet, és a szentségeknek az egyházban betöltött doktrinális és fegyelmi szerepén át ökumenikus dimenziókat felvázoló tanulmányt vehetünk kézbe, melyek egyházunk és tradícióink minél szélesebb megismerését szolgálják.

(Ism.: Horváth Tamás)